

W stronę efektywnej komunikacji

Rozwój kompetencji pragmatycznej w nauce języka angielskiego z wykorzystaniem aplikacji Practicing Pragmatics Fun Deck

DOI: 10.47050/jows.2026.1.137-144

W nauce języka angielskiego liczy się nie tylko to, co mówimy, ale również jak i w jakiej sytuacji. Właśnie dlatego tak ważna jest kompetencja pragmatyczna. Artykuł przybliży najważniejsze pojęcia związane z pragmatyką językową i zwraca uwagę, że w praktyce szkolnej obszar ten wciąż bywa pomijany. Pokazuje też, jak aplikacja Practicing Pragmatics Fun Deck może pomóc uczniom rozwijać tę umiejętność poprzez interaktywne, angażujące scenariusze komunikacyjne.

NATALIA SZKOP

Uniwersytet Śląski w Katowicach

TOWARDS EFFECTIVE COMMUNICATION. THE DEVELOPMENT OF PRAGMATIC COMPETENCE IN LEARNING ENGLISH WITH THE PRACTICING PRAGMATICS FUN DECK

This study focuses on the development of pragmatic competence in teaching English, with particular emphasis on assessing the effectiveness of the educational tool "Practicing Pragmatics Fun Deck". The primary goal was to examine the extent to which this mobile application supports the development of students' pragmatic competence. The research involved a literature review and an evaluation of the selected application. The findings indicate that available educational materials insufficiently address pragmatic aspects, while the "Practicing Pragmatics Fun Deck" app, despite some limitations, proves to be a valuable tool that can help bridge this gap. Based on this, recommendations were made to integrate pragmatic elements into English language teaching programs.

KEY WORDS: PRAGMATICS, PRAGMATIC COMPETENCE, MOBILE APPLICATION, DISCOURSE LEVEL

Werze globalnej komunikacji i rosnącej międzykulturowej interakcji umiejętność posługiwania się językiem angielskim stała się nieodzowna. Język ten, pełniący rolę *lingua franca* współczesności, stawia przed uczącymi się wyzwania, które wykraczają daleko poza tradycyjne opanowanie gramatyki i słownictwa. Kluczem do efektywnej komunikacji jest bowiem kompetencja pragmatyczna, która staje się nieodłącznym elementem skutecznej komunikacji, umożliwiając jednostce nie tylko przekazywanie informacji, ale także budowanie relacji interpersonalnych i zrozumienie subtelności kulturowych. Kompetencja ta nie tyle jest dodatkiem do tradycyjnego programu nauczania, co raczej fundamentem, który umożliwia osiągnięcie biegłości językowej.

Pragmatyka

Pragmatyka jest jedną z kluczowych dziedzin językoznawstwa, której głównym celem jest badanie, jak kontekst wpływa na sposób użycia i rozumienia języka (Morris 1938). Oznacza to, że pragmatyka nie skupia się wyłącznie na tym, co jest powiedziane, ale przede wszystkim na tym, jak, dlaczego i w jakich okolicznościach dana wypowiedź została sformułowana oraz jak jest interpretowana przez odbiorcę. W odróżnieniu od semantyki, która koncentruje się na znaczeniu słów i zdań rozpatrywanych niezależnie od kontekstu, pragmatyka analizuje komunikaty w naturalnych przypadkach ich użycia. W obrębie pragmatyki wyróżnia się kilka prymarnych pojęć, m.in. kontekst, akty mowy, implikaturę konwersacyjną, presupozycję, relewantność oraz okazjonalność. Poniżej pokrótce zostały omówione wspomniane elementy pragmatyki.

KONTEKST

Kontekst jest fundamentalnym pojęciem w pragmatyce. Określa on nie tylko fizyczne otoczenie, w którym odbywa się komunikacja, ale także kontekst społeczny, kulturowy, historyczny i psychologiczny. Kontekst fizyczny odnosi się do miejsca i czasu, w którym dochodzi do interakcji, natomiast kontekst społeczny obejmuje relacje między uczestnikami komunikacji, ich role społeczne oraz oczekiwania wynikające z tych ról. Kontekst kulturowy uwzględnia normy, wartości i zwyczaje właściwe dla danej społeczności językowej.

AKTY MOWY

Pojęcie aktów mowy zostało wprowadzone przez Johna L. Austina (1962) i rozwinięte przez Johna Searle'a (1969). Akty mowy to działania wykonywane poprzez wypowiedzi. Mogą to być obietnice, groźby, prośby, pytania, przeprosiny, komplementy i inne. Teoria aktów mowy zakłada, że mówiący, wypowiadając określone słowa, jednocześnie realizuje określone intencje komunikacyjne, które muszą być właściwie zrozumiane przez odbiorcę.

IMPLIKATURA KONWERSACYJNA

Po pojęciem implikatury konwersacyjnej wprowadzonym przez Herberta Paula Grice'a (1975) kryją się znaczenia niewyrażone wprost, ale możliwe do domyślenia się na podstawie kontekstu i zasad współpracy komunikacyjnej. Grice sformułował zasady konwersacyjne, które obejmują maksymy – jakości (mów prawdę), ilości (przekazuj tyle informacji, ile jest potrzebne), relewancji (mów na temat) i sposobu (bądź zrozumiały). Odbiorcy wykorzystują te zasady, aby wydobywać ukryte znaczenia wypowiedzi.

PRESUPOZYCJE

Presupozycjami nazywamy założenia, które muszą być przyjęte, aby dana wypowiedź była sensowna lub prawdziwa. Na przykład zdanie „Król Norwegii jest wiekowy” presuponuje, że król Norwegii istnieje. Presupozycje są istotne dla zrozumienia, które informacje są uznawane za dane w trakcie komunikacji.

TEORIA RELEVANCJI

Teoria rozwinięta przez Sperbera i Wilson (2012) opisuje, jak rozmówcy interpretują wypowiedzi, kierując się zasadą relewancji. Zgodnie z tą teorią ludzie oceniają znaczenie informacji na podstawie jej użyteczności i kontekstu. Informacje są uznawane za relewantne, jeśli przynoszą znaczące korzyści komunikacyjne przy minimalnym wysiłku interpretacyjnym.

OKAZJONALNOŚĆ

Okazjonalność, zwana również deiktycznością, jest kluczowym pojęciem w pragmatyce, odnoszącym się do sposobu, w jaki znaczenie wyrażen językowych zależy od kontekstu, w którym są używane. Wyrażenia okazjonalne (np. czasowe, osobowe, miejscowe, dyskursywne i społeczne) wymagają odniesienia do specyficznych okoliczności, aby ich znaczenie mogło być w pełni zrozumiane. Okazjonalność jest dobrze widoczna w poniższych przykładach:

- ➔ „Ja pójde do sklepu” – „ja” odnosi się do osoby wypowiadającej te słowa.
- ➔ „Spotkajmy się tutaj” – „tutaj” odnosi się do miejsca, w którym znajduje się osoba mówiąca.
- ➔ „Zobaczymy się jutro” – „jutro” odnosi się do dnia po dzisiejszym.
- ➔ „To jest oburzające” – „to” odnosi się do wcześniej wspomnianego tematu.

Pragmatyka odgrywa kluczową rolę w zastosowaniu autentycznej komunikacji językowej, ponieważ pozwala wyjaśniać, dlaczego te same słowa w różnych sytuacjach mogą mieć inne znaczenia i skutki. W kontekście nauki języków obcych znajomość pojęcia, jakim jest pragmatyka, jest kluczowa dla osiągnięcia biegłości językowej.

Kompetencja pragmatyczna

W celu zrozumienia istoty kompetencji pragmatycznej należałoby wyobrazić sobie sytuację, w której dwie osoby reprezentujące różne kultury rozmawiają po angielsku. Choć obie doskonale znają gramatykę i mają bogaty zasób słów, ich rozmowa nie przebiega płynnie. Brakuje im czegoś więcej – intuicyjnego rozumienia niuansów językowych, które pozwala na płynne i efektywne porozumiewanie się. To właśnie tutaj wkracza kompetencja pragmatyczna, pełniąc rolę mostu łączącego różnorodne światy językowe i kulturowe. O kompetencji pragmatycznej (*pragmatic competence*) po raz pierwszy wspomina Lyle Bachman (1990) w ramach swojej teorii komunikacyjnej zdolności językowej (*communicative language ability*). Według autora znajomość języka i umiejętność posługiwania się nim opierają się na dwóch głównych kompetencjach: organizacyjnej i pragmatycznej. Kompetencja organizacyjna obejmuje kompetencję gramatyczną oraz umiejętność tworzenia tekstów, natomiast kompetencja pragmatyczna dzieli się na kompetencję illokucyjną i socjolingwistyczną.

Według Bachmana kompetencja illokucyjna pełni różnorodne funkcje – pozwala komunikować nasze obserwacje i doświadczenia w rzeczywistym świecie (funkcja ideacyjna), wpływać na otoczenie poprzez rozkazy i polecenia (funkcja manipulacyjna), poszerzać wiedzę i rozwiązywać problemy (funkcja heurystyczna) oraz tworzyć narracje i opowiadać historie (funkcja imaginacyjna). Natomiast kompetencja socjolingwistyczna obejmuje: umiejętność używania języka zgodnie z kontekstem, kulturą i społecznością, operowanie odpowiednim rejestrem w różnych sytuacjach oraz wybieranie środków językowych naturalnych i powszechnie używanych w danym języku.

O kompetencji pragmatycznej pisze również Barron (2003), twierdząc, iż jest to zdolność do efektywnego i odpowiedniego posługiwania się językiem w różnych kontekstach społecznych i komunikacyjnych. Obejmuje ona umiejętność interpretowania i stosowania języka zgodnie z normami i oczekiwaniami danej kultury oraz sytuacji, a także zdolność do rozumienia ukrytych znaczeń, intencji i subtelności w komunikacji. Jako że rozmówcy interpretują wypowiedzi na podstawie oczekiwanej korzyści komunikacyjnej i kontekstu, zgłębienie wiedzy na temat kompetencji pragmatycznej nie tylko wzbogaca umiejętności językowe, ale także otwiera drzwi do bardziej autentycznych i satysfakcjonujących interakcji międzyludzkich.

Kompetencja pragmatyczna w podręcznikach do nauki języka angielskiego

Współczesne podręczniki do nauki języka angielskiego, choć zaawansowane w nauczaniu gramatyki, słownictwa oraz umiejętności czytania, pisania, mówienia i słuchania, często zaniedbują rozwój kompetencji pragmatycznej. Niezależnie od jej kluczowego znaczenia, kompetencja ta jest często niedostatecznie uwzględniana w materiałach dydaktycznych, co stanowi poważną lukę w procesie nauczania. Mimo iż uczniowie płynnie komunikują się w języku angielskim, często popełniają błędy na poziomie pragmatycznym (Dronia 2022). Kompetencja pragmatyczna jest niezbędna do skutecznej komunikacji (Canale i Swain 1980) już na podstawowych poziomach biegłości językowej, co potwierdzają badania przeprowadzone w ostatnich latach. Na przykład Kasper i Rose (2002) podkreślają, że powinna ona być integralną częścią programów nauczania języków obcych, a Ishihara i Cohen (2010) zwracają uwagę na znaczenie nauczania pragmatyki, argumentując, że podręczniki często nie poświęcają wystarczającej uwagi aspektom pragmatycznym.

Znani lingwiści i edukatorzy wskazują, że wiele podręczników do nauki języka angielskiego koncentruje się na sztucznych i uproszczonych dialogach, które rzadko odzwierciedlają złożoność rzeczywistych sytuacji komunikacyjnych. Dialogi te często pomijają istotne elementy komunikacji, takie jak intonacja, rejestr językowy, strategie grzecznościowe czy kontekst kulturowy. W rezultacie uczniowie mają ograniczone możliwości rozwijania umiejętności interpretowania intencji rozmówcy oraz dostosowywania języka do różnych sytuacji społecznych (Boxer 2002; Schauer 2009; Taguchi 2015). Przykładem mogą być popularne serie podręczników używane w szkołach średnich i na kursach językowych, takie jak *English File*, *New Headway* czy *Solutions*. W wielu jednostkach lekcyjnych pojawiają się krótkie dialogi prezentujące funkcje językowe, np. zamawianie jedzenia w restauracji czy pytanie o drogę. Dialogi te są jednak zazwyczaj bardzo schematyczne i ograniczają się do kilku prostych wymian zdań. Choć pomagają one w nauce podstawowych struktur językowych, rzadko pokazują naturalną dynamikę rozmowy, np. wahania, reakcje emocjonalne czy negocjowanie znaczenia.

Podobne ograniczenia można zauważyć również w podręcznikach rozwijających kompetencję komunikacyjną, takich jak *Speakout*. Choć podręcznik ten wykorzystuje autentyczne materiały i nagrania, ćwiczenia często koncentrują się na rozumieniu treści lub struktur gramatycznych, a w mniejszym stopniu na pragmatycznej analizie wypowiedzi. Uczniowie rzadko są zachęceni do zastanowienia się nad tym, dlaczego rozmówca użył określonej formy wypowiedzi, jakie znaczenie ma ton wypowiedzi lub jakie strategie grzecznościowe zostały zastosowane.

Kolejnym problemem jest niewystarczające rozwijanie umiejętności analizy kontekstu komunikacyjnego. W wielu podręcznikach ćwiczenia polegają głównie na uzupełnianiu luk, transformacji zdań lub dopasowywaniu odpowiedzi do pytań. Rzadko pojawiają się zadania wymagające interpretowania presupozycji, implikatur czy ukrytych znaczeń wypowiedzi. W literaturze przedmiotu podkreśla się również znaczenie odgrywania ról (*role-playing*) i symulacji jako skutecznych metod rozwijania kompetencji pragmatycznej. W praktyce jednak ćwiczenia tego typu występują w podręcznikach w bardzo niewielkiej liczbie. W wielu przypadkach polegają one na krótkiej wymianie zdań według podanego schematu, bez zmiennych elementów kontekstu czy ról społecznych. Brakuje zadań wymagających od uczniów adaptowania języka do zmieniających się sytuacji.

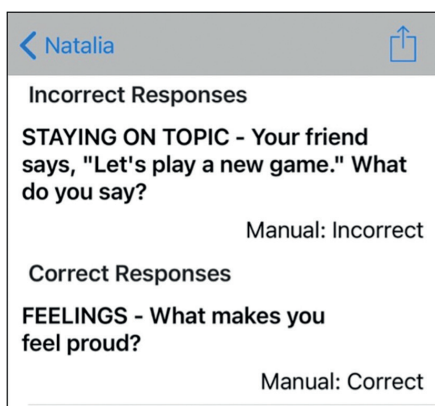
W rezultacie można stwierdzić, że choć współczesne podręczniki do nauki języka angielskiego w coraz większym stopniu uwzględniają elementy komunikacyjne, nadal istnieje wyraźna luka w systematycznym rozwijaniu kompetencji pragmatycznej. Brakuje przede wszystkim autentycznych dialogów pokazujących naturalne strategie komunikacyjne, ćwiczeń wymagających analizy kontekstu oraz zadań symulujących złożone, dynamiczne sytuacje społeczne. Uzupełnienie tych elementów mogłoby znacząco zwiększyć skuteczność nauczania języka obcego i lepiej przygotować uczniów do realnej komunikacji.

Aplikacja mobilna – Practicing Pragmatics Fun Deck

Practicing Pragmatics Fun Deck to edukacyjne narzędzie stworzone przez Super Duper Publications z myślą o wspieraniu uczniów w rozwijaniu kompetencji pragmatycznej. Jak piszą autorzy aplikacji (Super Duper Publications online), jest ona kierowana do dzieci powyżej czwartego roku życia. Aplikacja zawiera zestaw kart, z których każda przedstawia inny scenariusz lub sytuację, którą dzieci mogą napotkać w życiu codziennym. Zestaw zazwyczaj zawiera około 50–60 kart, a każda z nich przedstawia odmienne sytuacje społeczne.

Na przykład jedna karta może opisywać sytuację, w której dziecko musi poprosić o pozwolenie, a inna może dotyczyć sytuacji, w której dziecko musi odpowiedzieć na komplement. Aplikacja oferuje zarówno wizualne, jak i dźwiękowe elementy, które mogą wspierać dzieci o różnych stylach uczenia się. Dzieci mogą oglądać ilustracje i słuchać treści, co może poprawić zrozumienie i zapamiętywanie materiału. Treść kart można przeczytać samodzielnie lub odsłuchać po kliknięciu obrazka wyświetlanego na ekranie. Po udzieleniu odpowiedzi na pytanie należy kliknąć czerwony lub zielony przycisk, w zależności od tego, czy zadanie zostało wykonane poprawnie. Funkcja oznaczania kart czerwonym lub zielonym przyciskiem pomaga w śledzeniu postępów dziecka i identyfikowaniu obszarów wymagających dodatkowej pracy. W przypadku trudności uczeń może wrócić do kart oznaczonych wcześniej kolorem czerwonym, czyli tych wymagających powtórzenia. Po wykonaniu tych czynności w aplikacji tworzy się lista poprawnie (zielonych) oraz niepoprawnie (czerwonych) wykonanych zadań. Taką listę przedstawia poniższa ilustracja.

Rysunek 1. Lista odpowiedzi w Practicing Pragmatics Fun Deck

Źródło: Practicing Pragmatics Fun Deck.

Ponadto karty wykorzystywane w aplikacji zachęcają dzieci do zastanowienia się nad odpowiednimi reakcjami w różnych sytuacjach, które obejmują rozumienie i stosowanie odpowiednich powitań, wyrażanie prośb, interpretowanie sygnałów niewerbalnych, rozpoznawanie norm społecznych oraz reagowanie na różnorodne konteksty społeczne. Forma aplikacji przypominająca grę sprawia, że nauka jest dla dzieci przyjemna i angażująca, a jednocześnie pomaga im rozwijać kompetencję pragmatyczną. Practicing Pragmatics Fun Deck zawiera karty podzielone na siedem różnych kategorii: uprzejmość¹, rozwiązywanie problemów, uczucia, udzielanie informacji, życzenia, umiejętności związane z rozmową telefoniczną oraz trzymanie się tematu. Co ważne, uczniowie mogą korzystać z aplikacji indywidualnie, w parach lub grupach. Jest to dobre rozwiązanie, ponieważ niektóre dzieci mogą preferować samodzielne korzystanie z aplikacji, podczas gdy inne będą bardziej zmotywowane, używając jej z rówieśnikami lub ze wsparciem dorosłych. Na kolejnej stronie zamieszczono przykładowe zrzuty ekranu zaczerpnięte z aplikacji.

Poniższa tabela przedstawia wybrane przez autorkę funkcjonalności aplikacji Practicing Pragmatics Fun Deck.

TABELA 1. FUNKCJONALNOŚCI APLIKACJI

Zachęca dzieci do refleksji nad odpowiednimi reakcjami w różnych sytuacjach społecznych.
Uczy powitań, prośb, interpretacji sygnałów niewerbalnych, norm społecznych i reakcji w różnych kontekstach.
Forma gry sprawia, że nauka jest przyjemna i angażująca.
Pomaga rozwijać kompetencję pragmatyczną.
Zawiera karty podzielone na 7 kategorii tematycznych (np. uprzejmość, uczucia, życzenia itd.).
Umożliwia pracę indywidualną, w parach i w grupie.
Może być używana zarówno przez dzieci samodzielnie, jak i z dorosłym lub rówieśnikami.

¹ To i pozostałe tłumaczenia z języka angielskiego są tłumaczeniami własnymi.

Wykorzystanie aplikacji stanowi istotne wsparcie w procesie rozwijania kompetencji pragmatycznej dzieci, umożliwiając systematyczne kształtowanie umiejętności adekwatnego reagowania w zróżnicowanych sytuacjach społecznych. Uczniowie doskonałą sprawność stosowania właściwych form powitań i próśb, uczą się interpretacji sygnałów niewerbalnych oraz rozpoznawania i respektowania norm społecznych obowiązujących w określonych kontekstach komunikacyjnych. Zastosowanie formuły gry sprzyja podniesieniu poziomu motywacji wewnętrznej oraz intensyfikacji zaangażowania poznawczego, co przekłada się na efektywność procesu dydaktycznego. Podział materiału na siedem kategorii tematycznych (m.in. uprzejmość, uczucia, życzenia) umożliwia planowe i progresywne rozwijanie poszczególnych komponentów kompetencji komunikacyjnej. Ponadto elastyczność organizacyjna narzędzia pozwala na jego implementację w pracy indywidualnej, w parach oraz w grupach, zarówno w działaniach autonomicznych uczniów, jak i w interakcji z dorosłymi bądź rówieśnikami, co sprzyja integracji wymiaru językowego i społecznego w procesie uczenia się.

Wnioski

Kompetencja pragmatyczna stanowi jeden z kluczowych elementów skutecznej komunikacji. W związku z tym powinna zajmować istotne miejsce w procesie nauczania języka angielskiego jako języka obcego. Analiza literatury przedmiotu oraz przegląd dostępnych

Rysunek 2. Karta *Uprzejmość*

Natalia (0 / 0)
Menu

Politeness

You're invited to a party, but you already have plans. What do you say?

Źródło: Practicing Pragmatics Fun Deck.

Rysunek 3. Karta *Umiejętności związane z rozmową telefoniczną*

Natalia (0 / 0)
Menu

Telephone Skills

You are eating dinner when a friend calls. What do you say?

Źródło: Practicing Pragmatics Fun Deck.

Rysunek 4. Karta *Rozwiązywanie problemów*

Natalia (5 / 6)
Menu

Solving Problems

There's one piece of pizza left. Both you and your friend want it. What will you do?

Źródło: Practicing Pragmatics Fun Deck.

Rysunek 5. Karta *Życzenia*

Natalia (5 / 6)
Menu

Requesting

Your friend has a new computer game. What do you ask?

Źródło: Practicing Pragmatics Fun Deck.

materiałów dydaktycznych wskazują jednak, że w praktyce dydaktycznej aspekt pragmatyczny wciąż bywa marginalizowany na rzecz rozwijania kompetencji gramatycznej i leksykalnej. Tymczasem brak właściwego rozwijania kompetencji pragmatycznej może prowadzić do sytuacji, w których uczniowie posługują się językiem poprawnie pod względem formalnym, lecz nieadekwatnie w kontekście społecznym lub kulturowym. Jednocześnie dynamiczny rozwój technologii edukacyjnych stwarza nowe możliwości wspierania rozwoju kompetencji pragmatycznej. Na rynku w coraz większej liczbie są dostępne narzędzia cyfrowe, które oferują interaktywne formy nauki oraz symulacje sytuacji komunikacyjnych. Wiele z nich wymaga jednak dalszych badań pod kątem ich skuteczności dydaktycznej oraz sposobu wykorzystania w procesie nauczania języków obcych. Szczególnie istotne jest określenie, w jaki sposób tego typu narzędzia mogą wspierać rozwój kompetencji pragmatycznej na różnych etapach edukacyjnych. Przykładem rozwiązania, które może wspomagać rozwijanie tej kompetencji, jest aplikacja Practicing Pragmatics Fun Deck. Narzędzie to wykorzystuje krótkie, realistyczne scenariusze komunikacyjne oraz elementy interaktywne, dzięki czemu angażuje użytkowników i umożliwia im ćwiczenie odpowiednich reakcji językowych w różnych sytuacjach społecznych. Szczególnie wartościowe okazuje się to w przypadku dzieci i młodszych uczniów, którzy uczą się poprzez działanie i symulację realnych sytuacji. Tego typu aplikacje mogą więc stanowić cenne uzupełnienie tradycyjnych materiałów dydaktycznych, wspierając rozwój kompetencji pragmatycznej w bardziej naturalny i kontekstowy sposób.

Podsumowując, integracja kompetencji pragmatycznej w nauczaniu języka angielskiego jest niezbędna dla osiągnięcia pełnej biegłości językowej oraz skutecznej komunikacji w środowisku międzynarodowym. Współczesna dydaktyka języków obcych powinna w większym stopniu uwzględniać pragmatykę językową, zarówno w programach nauczania, jak i w materiałach dydaktycznych. Wykorzystanie nowoczesnych technologii edukacyjnych, w tym aplikacji mobilnych i narzędzi interaktywnych, może znacząco wzbogacić proces nauczania i stworzyć uczniom więcej okazji do praktycznego rozwijania umiejętności komunikacyjnych. Dzięki temu uczący się będą lepiej przygotowani do funkcjonowania w rzeczywistych sytuacjach komunikacyjnych oraz do efektywnego uczestnictwa w coraz bardziej zglobalizowanym świecie.

BIBLIOGRAFIA

- Austin, J.L. (1962), *How to Do Things with Words*, Oxford: Oxford University Press.
- Bachman, L.F. (1990), *Fundamental Considerations in Language Testing*, Oxford: Oxford University Press.
- Barron, A. (2003), *Acquisition in Interlanguage Pragmatics: Learning How to Do Things with Words in a Study Abroad Context*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Boxer, D. (2002), *Applying Sociolinguistics: Domains and Face-to-Face Interaction*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Brown, H.D. (2007), *Principles of Language Learning and Teaching*, wyd. 5, White Plains: Pearson Education.
- Canale, M., Swain, M. (1980), *Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing*, „Applied Linguistics”, nr 1, s. 1–47.
- Dronia, I. (2022), *Communicating with Generation Z. The Development of Pragmatic Competence of Advanced Polish Users of English*, Katowice: Uniwersytet Śląski w Katowicach.
- Grice, H.P. (1975), *Logic and Conversation*, [w:] P. Cole, J.L. Morgan (red.), *Syntax and Semantics*, t. 3: *Speech Acts*, New York: Academic Press, s. 41–58.
- Ishihara, N., Cohen, A.D. (2010), *Teaching and Learning Pragmatics: Where Language and Culture Meet*, London: Routledge.
- Kasper, G., Rose, K.R. (2002), *Pragmatic Development in a Second Language*, „Language Learning”, nr 52 (Suppl. 1), s. 1–352.

- Morris, C.W. (1938), *Foundations of the Theory of Signs*, [w:] O. Neurath, R. Carnap, C.W. Morris (red.), *International Encyclopedia of Unified Science*, Chicago: University of Chicago Press, s. 77–138.
- Schauer, G.A. (2009), *Interlanguage Pragmatics*, London: Continuum.
- Searle, J.R. (1969), *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Sperber, D., Wilson, D. (2012), *Meaning and Relevance*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Super Duper Publications (2026), *Practicing Pragmatics Fun Deck*, <apps.apple.com/us/app/practicing-pragmatics-fun-deck/id446375561>, [dostęp: 20.02.2026].
- Taguchi, N. (2015), *Instructed Pragmatics at a Glance: Where Instructional Studies Were, Are, and Should Be Going*, „Language Teaching”, nr 48(1), s. 1–50.

NATALIA SZKOP Doktorantka Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Główne obszary jej zainteresowań to kompetencja komunikacyjna, kompetencja pragmatyczna oraz andragogika. Obecnie pełni rolę nauczycielki akademickiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz WSB Merito w Chorzowie.

Artykuł został pozytywnie zaopiniowany przez recenzenta zewnętrznego „JOWS” w procedurze *double-blind review*.